

Konjunkturläget hösten 2019

Av: Thomas Waldmann, redovisningschef, avdelningen för ekonomi och styrning SLF

Under ett antal år har svensk ekonomi haft en hög tillväxttakt med en årlig ökning av bruttonationalprodukten (BNP) med 2-3 procent. Ökningstakten på arbetade timmar har följt med och så även skatteintäkterna till kommuner och regioner. Detta har inneburit finansiellt gynnsamma förutsättningar för dessa sektorer. Under de närmaste åren förväntas en betydligt svagare utveckling av BNP. Tillväxten i Sverige blir svag både 2019 och 2020. En markant inbromsning i global BNP- och handelstillväxt väntar, varför draghjälpen från exportmarknaden klingar av. Härutöver förväntas en allt större andel av befolkningen vara utanför arbetsmarknaden. Detta innebär att skatteintäkterna kommer att mattas av påtagligt. Samtidigt räknar Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) med att kostnaderna för den offentliga verksamheten kommer öka snabbare än skatteunderlaget de närmaste åren.

Orosmoln i kommunernas ekonomi

De senaste åren utveckling, i kombination med vikande skatteunderlag och starkt demografiskt tryck, gör att de närmaste åren ser relativt bistra ut för kommunerna. Det sker efter flera år av god skatteunderlagstillväxt och innebär därför en rejäl omställning för verksamheterna. Samtidigt når investeringarna rekordnivåer, vilket indirekt pressar upp kostnaderna. Redan 2019 är ett tufft år för många kommuner, och ett nittiototal kommuner beräknas redovisa underskott i år. Utmaningarna är i år störst inom individ- och familjeomsorg, hemtjänst, ekonomiskt bistånd och särskilt boende. Inom alla dessa verksamhetsområden räknar mer än hälften av kommunerna med att de kommer att ha ett underskott på mer än 1 procent av årets budget.

Statliga neddragningar ökar trycket på kommunerna

Förutom trycket från demografin, framförallt det växande antalet äldre och yngre, måste kommunerna hantera konsekvenserna av att staten drar ned på sina resurser på ett sätt som övervältrar ansvaret till kommunerna.

Statens neddragning av Arbetsförmedlingen innan det utarbetats något annat alternativ, gör att kommunerna får ta ett allt större ansvar för arbetsmarknadsfrågor. Dels drar Arbetsförmedlingen ned antalet kontor och dels minskas ersättningen till de arbetsmarknadspolitiska programmen kraftigt. I och med detta dras antalet extratjänster ned, när de precis har börjat användas adekvat i kommunerna som ett sätt att få nyanlända in på arbetsmarknaden.

Ytterligare en fråga som försämrar kommunernas ekonomi är Försäkringskassans striktare tolkningar av personlig assistans och den låga uppräknings av ersättningen för den statliga personliga assistansen, som bland annat kommunerna utför. Detta har gjort att många kommuner får ta över ett allt större kostnadsansvar för personer med olika funktionsnedsättningar.

Åtgärder för fortsatt god ekonomisk hushållning

Under de senaste tio åren har Sveriges kommuner haft en genomsnittlig resultatnivå som med god marginal överstigit den nivå som säkerställer en god ekonomisk hushållning. Det sammantagna resultatet ligger på 3 procent som andel av skatter och statsbidrag för de senaste tio åren. Enligt SKR:s bedömningar förväntas resultatnivån i kommunsektorn minska de kommande åren. Orsaken är

att intäkterna inte längre kommer att fortsätta öka medan kostnadsmassan fortsätter att växa om än i lugnare takt än de senaste åren.

För att behålla en långsiktigt god ekonomi i kommunerna behöver sektorn effektivisera sin verksamhet, bromsa kostnadsutvecklingen och/eller höja skatten. Dessutom behöver antalet arbetade timmar i landet öka så att skatteintäkterna förbättras. Effektiviseringar, bland annat med hjälp av digitalisering av välfärdstjänster, måste till för att klara verksamheten och målen för god ekonomisk hushållning.

För att lyckas med de omställningar som måste göras krävs enligt SKR:

- Effektivisera verksamheten bland annat genom att förändrade och nya arbetssätt och använda befintliga resurser på ett smartare sätt.
- Den statliga detaljstyrningen måste få ett slut. De senaste åren har inneburit en kraftig ökning av de riktade, detaljreglerande statsbidragen, medan de generella har minskat som andel av de totalastatsbidragen. Det har medfört ökad ineffektivitet och har gjort det svårare att styra, utveckla och förändra verksamheterna.
- Öka sysselsättningsgraden och förlänga arbetslivet. Det krävs att kommunerna arbetar för att införa heltid som norm och att ge goda förutsättningar för fler att förlänga sitt arbetsliv.

Även Helsingborg påverkas

SKR:s prognos med en allt mer ansträngd samhällsekonomi återspeglas även i Helsingborg. Kommunen har visserligen ett relativt gynnsamt ekonomiskt utgångsläge men kommer trots det att påverkas mycket påtagligt.

Investeringsplanen för de kommande sju åren visar att vi behöver göra omfattande investeringar för att möta den växande befolkningens behov. Planen innehåller investeringar för 6,2 miljarder under åren 2020 till 2026 där en mycket stor del beror på Helsingborgs snabba befolkningstillväxt och den förändrade demografiska mixen. Den aktuella likviditetsprognosen visar på ett upplåningsbehov på 2,6 miljarder vid utgången av år 2026 att jämföra med dagens nettolåneskuld på 0,3 miljarder.

Helsingborg behöver rusta sig för tuffare tider och planera sin verksamhet på ett sätt som ställer ännu större krav att göra rätt saker och göra det på ett effektivt och ändamålsenligt sätt. Det behövs för att vi på sikt ska kunna upprätthålla välfärden, behålla en god ekonomi och arbeta vidare mot stadens vision.